

Het proces tegen Jezus

Meditaties in de Stille Week 2014

Jeruzalem, Pasen Anno Domini 32

*Het proces tegen Jezus stelt ons nog steeds voor grote raadsels.
Heeft Jezus – volgens de Joodse wetgeving - wel een eerlijk proces
gehad?*

Wie waren tijdens het proces de hoofdrolspelers?

Wie heeft Hem eigenlijk ter dood veroordeeld?

Dragen de Joden de schuld aan de dood van de rabbi van Nazaret?

*En hoe is de merkwaardige gang van zaken van het proces voor Pontius
Pilatus verklaarbaar?*

*Op deze vragen proberen we in deze Stille Week een antwoord te
vinden.*

*We lezen in de Bijbel hoe de evangelist Lucas zijn visie geeft op dit
proces. Algemeen wordt aangenomen dat hij als arts – na een gedegen
onderzoek – de meest betrouwbare weergave geeft van dit meest
opzienbarende proces van de hele wereldgeschiedenis:*

Het proces tegen Jezus !

ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden
www.stilleweek.nl

Maandag

Het proces – de aanloop (Annas)

Schriftlezing: Lucas 19:29-48

Woest is hij. Witheet! ... Wie vraag je? ... Annanias, de zoon van Seth. Je zult hem beter kennen als: Annas, hogepriester in ruste. Annas behoort – net als zijn schoonzoon Kajafas - tot de elite van Jeruzalem. Een kleine groep van rijke, welgestelde priesters, die de controle houden over alles wat er gebeurt in de tempel. De bijbelschrijvers noemen hen ... de Sadduceeën.

In de periode dat Jezus op aarde leeft is het de Romeinse prefect/stadhouder, die de hogepriester aanstelt. Maar mensen worden niet om hun capaciteiten met dit ambt bekleed, ... ondershands wordt er veel geld betaald voor deze machtige positie van hoogste geestelijk leider van het volk van de Joden. Zo is Annas - in het jaar 6 of 7 na Christus - door Quirinius aangesteld als hogepriester. Annas behoudt zijn ambt tot het jaar 15 na Christus. Vijf zonen van hem worden na hem hogepriester. Als rabbi Jezus en zijn leerlingen opgaan naar Jeruzalem om daar het Paasfeest te vieren ... is Annas nog steeds de meest belangrijke geestelijke leider van het volk van de Joden. Achter de schermen van de tempel houdt hij de touwtjes strak in handen.

Josephus, een Joods historicus in dienst van de Romeinen, vertelt in een van zijn boeken over de rijkdom van de familie van Annas: Zij bezitten de kuddes waar de offerdieren uit voortkomen. Zij hebben ook de zeggenschap over de tafels van de geldwisselaars in de tempel. Door hun monopoliepositie kunnen ze woekerprijzen vragen voor de offerdieren. En met geweld stelen ze de tienden die bedoeld zijn voor de dienst aan God in de tempel.

Snel daarom terug naar deze nog lang niet uitgetelde hogepriester in ruste. ... Woest is hij. Witheet!

'Wie denkt Hij wel te zijn, die selfmade rabbi uit Galilea? Wat is Hij van plan ... nu het Paasfeest voor de deur staat?'

Zojuist hebben zijn spionnen verslag bij hem uitgebracht over de gebeurtenissen van de laatste dagen met die rabbi Jezus van Nazaret.

Allereerst is er die belachelijke afdaling van de Olijfberg. Op een ezeltje. De gewone mensen vinden het prachtig. Zijn leerlingen plukken takken van de palmbomen en leggen hun kleren op de stoffige weg. En wat roepen ze: *"Gezegend hij die komt als koning, in de naam van de Heer! Vrede in de hemel en eer aan de Allerhoogste!"* (Lucas 19:38)

Halverwege de afdaling is er een incident. Jezus begint te huilen over het lot van Jeruzalem: *"Ze zullen je met de grond gelijk maken en je kinderen verdelgen, en ze zullen geen steen op de andere laten, omdat je de tijd van Gods ontferming niet hebt herkend."* (Lucas 19:44)

En dan is er die heksenketel in de tempel. Zijn veehandelaars en geldwisselaars worden er de dupe van. Met een stuk touw jaagt Jezus hen de tempel uit.

Jezus' optreden in Jeruzalem is gericht op de corrupte praktijken van vooral de familie van Annas. Het is een gewaagd en provocerend optreden. Maar de mensen genieten ervan. Als ze straks thuiskomen hebben ze wat te vertellen. Bovendien ... wanneer je rabbi Jezus – dag in, dag uit - hoort vertellen over God en over het komende koninkrijk dan blijf je toch ademloos naar Hem luisteren. *'Zou Jezus dan toch ... de lang verwachte Koning zijn, die hen uit de macht van de gehate Romeinen zal bevrijden?'*

In deze week voor Pesach/Pasen gaat hogepriester Annas de uiteindelijke confrontatie met Jezus aan. *'Hij moet uit de weg worden geruimd! Als dit zo doorgaat kunnen we de tempel wel sluiten. Heel onze lucratieve handel spat straks als een zeepbel uit elkaar. Bovendien ... het gewone volk draagt Hem op handen. Kijk maar hoe geliefd Hij is!'*

Maar omdat zijn populariteit zo groot is ... en omdat een opstand tegen de Romeinen zo kan ontvlammen moet er uiterst voorzichtig gehandeld worden. Op een tijdstip dat iedereen op één oor ligt. In het geheim vindt er alvast overleg plaats met Pilatus. Bij de gevangenneming zullen niet alleen agenten van de tempelpolitie betrokken zijn maar ook Romeinse soldaten.

En Jezus? Hij weet dat deze week voor Hem zal eindigen aan een kruis. Ze zullen niet Hém, maar GóD ter dood veroordelen. Liefde wordt beantwoord met haat. Daarom huilt Hij. Om Jeruzalem en om zijn volk!

Dinsdag

Het proces – de arrestatie (Judas Iskariot)

Schriftlezingen: Lucas 22:1-6 en 47-54

In het paleis van Kajafas – de hogepriester, vindt geheim overleg plaats. Er heeft zich opeens een unieke gelegenheid voorgedaan om die rabbi Jezus uit Galilea gevangen te nemen.

Eén van zijn leerlingen, een zekere Judas, de man uit Kariot, heeft zich vandaag bij de hogepriesters gemeld. Hij is bereid om zijn Meester aan hen over te leveren.

Judas gaat akkoord met het bedrag dat hij zal krijgen voor zijn vertrouwelijke informatie: 30 zilverstukken (Matteüs 26:15) – vier maandlonen voor een gewone werknemer in die tijd.

De afspraak is gemaakt. De deal is gesloten.

Samen met de commandant van de tempelpolitie overlegt Judas nog over de opzet. Het moet in stilte gebeuren. Liefst 's nachts, als iedereen op één oor ligt. In het geheim.

'Na afloop van de Paasmaaltijd ... dat is een geschikt moment om rabbi Jezus gevangen te nemen!' Maar Judas weet niets af van de plaats waar Jezus met zijn leerlingen die paasmaaltijd zal vieren. Komt tijd, komt raad.

En terwijl Judas, de man uit Kariot, met de hogepriesters en de tempelpolitie zijn afspraken maakt ... onderwijst rabbi Jezus de mensen in de tempel over God en over zijn koninkrijk.

Hoe kan Judas, één van de twaalf, door Jezus uitgekozen als vertegenwoordiger van het volk van Israël, tot deze daad komen? Lucas, de evangelist, vertelt ons: *'Satan heeft bezit van Judas genomen!'*

Al van het begin van de wereld is Satan de tegenstander van God. Telkens zoekt hij manieren om Gods werk te vernietigen. En meestal gebruikt hij daar mensen voor.

Judas, de man uit Kariot, één van rabbi Jezus' leerlingen, is een gewillig werktuig in zijn handen. Van zijn grootse verwachtingen – een messiaans koninkrijk, te beginnen in Jeruzalem – is immers tot op heden niets terechtgekomen.

Satan maakt daarom dankbaar gebruik van deze teleurgestelde leerling van rabbi Jezus. Zo speelt Judas – in deze laatste dagen

voor het Paasfeest - zijn dubbel spel. *'Pas op! Het verraad schuilt soms in de eigen kring.'*

Aan de overkant van het Kidrondal, net buiten de muren van de oude stad Jeruzalem, ligt de Olijfberg. Haar naam dankt zij aan de talloze olijfbomen die haar als een grote boomgaard bedekken. Een ideale plek om de drukte van Jeruzalem te ontvluchten. Dankbaar maakt de rabbi uit Nazaret meer dan eens van de gelegenheid gebruik om hier te bidden. Nu Jezus de dreiging van het lijden en het sterven steeds meer op zich af voelt komen, heeft Hij behoefte om daarover met zijn Vader in de hemel te overleggen. Het is inmiddels laat geworden. Zijn leerlingen zijn van vermoeidheid in slaap gevallen.

Opeens wordt het donker van de nacht wreed verstoord door een handjevol Romeinse soldaten en agenten van de tempelpolitie. Gewapend met zwaarden en stokken zijn ze naar de Olijfberg gekomen om die rabbi uit Galilea te arresteren. Voorop gaat Judas, de man uit Kariot, één van Jezus' leerlingen. Het afgesproken teken van zijn verraad is een kus: de Judaskus. Rabbi Jezus doorziet echter Judas' opzet en is hem voor: *'Ben je van plan de Mensenzoon uit te leveren met een kus?'*

Eén van de andere leerlingen – Petrus – hakt er in het wilde weg nog op los. Met zijn lange offermes snijdt hij het rechteroor van de dienaar van de hogepriester eraf. Om verder bloedvergieten te voorkomen roept Jezus zijn leerling tot de orde.

Het is het uur en de macht van de duisternis. Satan, de tegenstander, de vorst van de duisternis, zet alles op alles om Jezus, de Mensenzoon ... in mensenhanden over te leveren. Zelfs de geestelijke leiders van Jeruzalem worden daarbij ingeschakeld. Ze staan op een veilige afstand ongeduldig te wachten tot Jezus zal worden ingerekend en aan hen zal worden uitgeleverd. Ze hebben Hem bijna in handen. Eerst zal er nog een verhoor moeten plaatsvinden. Maar dat is alleen maar bijzaak.

Hardhandig wordt rabbi Jezus in de boeien geslagen. Zijn leerlingen vluchten alle kanten op. In de stilte van de nacht wordt Jezus naar het paleis van Kajafas gebracht. Zijn uren zijn geteld!

Woensdag

Het proces – het verhoor (Josef Kajafas)

Schriftlezing: Lucas 22:66-71

'Eindelijk!' Nu hebben ze die rabbi uit Galilea in hun macht en kunnen ze met Hem doen wat ze al tijden van plan zijn: Hem belachelijk maken, Hem de mond snoeren, Hem hun wil opleggen, Hem doden!

Bij het aanbreken van de dag komen de geestelijke leiders van het volk van Israel in het paleis van Kajafas opnieuw in een geheime samenkomst bij elkaar. Het zijn met name de Sadduceeën die Jezus – hier in het paleis van Kajafas - ter verantwoording roepen en ter dood zullen veroordelen. Zij spelen de hoofdrol in het proces tegen Jezus. En niet het Joodse volk. Het zal een proces worden zonder duidelijke aanklacht, zonder het horen van echte getuigen en zonder bijstand van een advocaat. Een schijnproces, een wanvertoning, dat is het.

Josef Kajafas voert het woord. Hij is de aanklager in het proces tegen Jezus. Hij, de hogepriester van dat jaar, is getrouwd met een dochter van Annas.

Tijdens de eeuw dat de Romeinen direct of indirect de macht uitoefenen in Palestina is Kajafas de meest zetelveste hogepriester geweest. Achttien jaar lang – heeft hij op voortreffelijke wijze de orde in Jeruzalem weten te bewaren. Een schrander, taai en besluitvaardig man die beschikt over een goed overzicht en talent om leiding te geven.

Ook een corrupt man. Kajafas is alleen bereid om een zaak te behandelen als hij geld onder tafel krijgt toegeschoven.

Tien jaar lang dient hogepriester Kajafas met de Romeinse prefect Pontius Pilatus. Ze zullen ongetwijfeld een nauwe werkrelatie hebben gehad en – zo mogen we aannemen – afspraken hebben gemaakt hoe om te gaan met onruststokers zoals Jezus. Zou Kajafas – voorafgaand aan het proces tegen Jezus – misschien persoonlijk overleg hebben gehad met Pilatus?

Kajafas trouwens ... is de hogepriester die ooit eens geroepen heeft: *"Besef toch dat het in jullie eigen belang is dat één man sterft voor het hele volk, zodat niet het hele volk verloren gaat."* (Johannes 11:49) Ja, Josef Kajafas ziet in rabbi Jezus een

bedreiging voor de rust en vrede in zijn stad en in zijn land. Jezus preekt immers over de nabijheid van het nieuwe Koninkrijk. Nu dat kan gemakkelijk ontaarden in een oproer en een ingrijpen van de Romeinen. Het is beter die charismatische profeet uit Galilea te doden dan Hem de kans te geven het volk op te ruien. Bovendien ... Jezus vormt een bedreiging voor de persoonlijke inkomstenstroom van het huis van Annas en Kajafas.

En nu staat de hogepriester van dat jaar dan eindelijk oog in oog met Jezus. Het proces tegen deze aanstootgevende rabbi uit Nazaret kan beginnen.

"Wie denkt U eigenlijk dat U bent? De Messias, de Mensenzoon, de Zoon van God?" Dit is het punt waar het in het proces tegen Jezus om draait. Rabbi Jezus van Nazaret beweert van Zichzelf dat Hij de Mensenzoon is, gezeten aan de rechterhand van God. Gekroond met majesteit en eer. De heerlijkheid van God is niet meer verbonden aan de tempel, waarbij de gelovige Jood zweert. De heerlijkheid van God woont in Jezus, de Mensenzoon!

"U bent dus de Zoon van God?"

Jezus antwoordt: *"U zegt dat Ik het ben."*

Kajafas heeft genoeg gehoord. Hij scheurt zijn hogepriesterlijk ambtsgewaad en samen met de andere geestelijke leiders roept hij uit: *"Hij heeft God gelasterd."*

"Waarvoor hebben we nog getuigenverklaringen nodig?"

"We hebben het immers zelf uit zijn eigen mond gehoord!"

Het heeft wat moeite gekost, maar het is hem uiteindelijk gelukt. Josef Kajafas heeft die ongrijpbare Jezus van Nazaret kunnen ontmaskeren als een onruststoker, een volksverleider, een valse profeet, een godslasteraar. En volgens de Joodse godsdienstige wetten moet Hij daarom ter dood worden gebracht.

'Weg met Hem!'

Maar nu moet er nog een nieuwe hindernis worden genomen: Kajafas heeft zelf geen bevoegdheid het doodvonnis te laten voltrekken. Zo snel als mogelijk is zal hij Jezus daarom overgeven in de handen van de Romeinen. Dus op naar de burcht Antonia. Naar Pontius Pilatus, de Romeinse prefect. Er is haast bij. Het Joodse Paasfeest kan immers elk ogenblik beginnen!

Donderdag

Het proces – de veroordeling (Pontius Pilatus)

Schriftlezingen: Lucas 23:13-25

Het is nog vroeg in de morgen in Jeruzalem. Door de nauwe kronkelstraatjes van de binnenstad loopt een groepje mensen. Behalve de hogepriesters en de leiders van het Joodse volk lopen er ook mannen van de tempelpolitie mee. Gewapend met zwaarden en stokken. En in hun midden ... daar loopt Jezus, gebónden – want stel je eens voor dat Hij zou ontsnappen. En geschónden, vol blauwe plekken en bloeditstortingen. De rabbi uit Nazaret is bepaald niet zachtzinnig behandeld.

Gaandeweg neemt de stoet in omvang toe. Er zijn nieuwsgierigen mee gaan lopen. Weliswaar is het nog niet het drukste moment van de dag, maar het nieuws van Jezus' arrestatie is ongetwijfeld als een lopend vuurtje door de stad gegaan.

De geestelijke leiders hebben haast. Er moet nog heel wat gebeuren voor het aanbreken van de sabbat. Om zes uur vanavond moet alles achter de rug zijn. Daarom mag er geen tijd verloren gaan.

Nee, ze hebben niet het idee dat Pilatus zonder meer zijn toestemming aan hun doodvonnis zal geven. Ze hebben Jezus, die rabbi uit Nazaret, op godsdienstige gronden ter dood veroordeeld. Maar de Romeinen laten zich niet in met de godsdienst van overwonnen volken. *'Die moeten hun eigen boontjes maar doppen.'*

Eigenlijk staat al bij voorbaat vast, dat Pilatus in een veroordeling tot godslastering ... geen reden zal zien hun doodvonnis te bekrachtigen en te laten uitvoeren. Ze zullen dus een andere aanklacht moeten inbrengen. Dat gaan ze ook doen: *"De koning van de Joden!"* Dat is de beschuldiging waarmee de geestelijke leiders van het volk van Israël rabbi Jezus naar het fort Antonia brengen.

Pontius Pilatus, Romeins stadhouder is de klos. Van 26-36 is hij prefect over Judea en Samaria. Zijn paleis staat in Caesarea, de stad genoemd naar de keizer. Maar deze dagen is Pilatus met zijn vrouw in Jeruzalem. In verband met het Paasfeest van de Joden. Om een mogelijk oproer direct in de kiem te kunnen smoren.

Pontius, dat is zijn achternaam. Pilatus: de speerwerper, dat is zijn bijnaam. Tien jaar regeert hij met straffe hand over het volk van de Joden. Zijn tijdgenoten hebben weinig goede woorden voor hem over. Zijn bestuur wordt gekenmerkt door corruptie, geweld, afpersingen, mishandelingen, aanhoudende executies en wreedheden.

Vandaag is het vrijdag. Vanavond bij het ondergaan van de zon begint het Joodse Paasfeest. In alle vroegte hebben ze die Jezus uit Nazaret bij hem gebracht. Pilatus zal recht moeten spreken. Drie aanklachten zijn tegen Jezus ingebracht: *'Hij misleidt het volk! Hij zet aan tot belastingontduiking! Hij zegt de koning van de Joden te zijn!'*

Die laatste beschuldiging kan een vertegenwoordiger van de keizer in Rome natuurlijk niet naast zich neerleggen.

Als een rechtvaardig vertegenwoordiger van het Romeinse gezag geeft Pilatus Jezus nog de gelegenheid om Zich tegen de aanklacht te verdedigen: *"Bent Ú de koning van de Joden?"*
"Jezus antwoordde: 'U zegt het.'"

Wat moet je met zo'n antwoord? Pilatus blijft zich verwonderen over deze vreemde rabbi uit Galilea. Eigenlijk weet hij – net als Herodes – geen raad met Jezus en begrijpt hij niet wat er mis is aan Hem. Ja, hij heeft wel dóór dat de hogepriesters Hem uit afgunst hebben aangeklaagd. Maar – na een gerechtelijk onderzoek – kan Pontius Pilatus niet anders dan tot de conclusie komen dat deze zogenaamde *'koning van de Joden'* onschuldig is aan datgene waarvan Hij wordt aangeklaagd: *"Hij heeft niets gedaan waarop de doodstraf staat. Ik zal Hem daarom vrijlaten, nadat ik Hem heb laten geselen."*

Maar die uitspraak is voor Kajafas en de aanwezige geestelijke leiders onaanvaardbaar. Dan hebben ze nog liever dat Barabbas – een bij de Joden geliefd verzetsstrijder – wordt vrijgelaten.

Pilatus was namelijk gewoon om op het paasfeest één gevangene amnestie te verlenen. Om het volk een plezier te doen.

Pilatus voelt zich door de geestelijke leiders bedreigd. Nee, hij wil geen oproer in Jeruzalem. En dus geeft hij zich gewonnen. Jezus zal de plaats van Barabbas innemen op het al gereedstaande kruis van de Schedelplaats. *"Kruisig Hém, kruisig Hém!"*

Zaterdag

Het proces – de doofpot

Schriftlezingen: Matteüs 27:62-66 en 28:11-15

Wat een stress. Dagenlang zijn ze bezig geweest met die rabbi uit Nazaret. Het heeft hen heel wat energie en slapeloze nachten gekost, maar het is hen gelukt: *'Jezus aan het kruis, eindelijk!'* Maar nog steeds hebben Annas, Kajafas en de andere hogepriesters geen rust. De geestelijke leiders van het Joodse volk zijn weer eens in het geheim aan het vergaderen. Weliswaar zijn zij er in geslaagd die 'bedrieger' uit Nazaret monddood te maken door Hem aan een kruis te laten spijkeren. Ze hebben Hem dan eindelijk tot zwijgen kunnen brengen, maar ze horen nog steeds de echo van zijn woorden rondzingen: *"Na drie dagen zal Ik uit de dood opstaan!"*

Annas, Kajafas en hun partij van de Sadduceeën geloven helemaal niet in een opstanding uit de doden. *'Dat komt helemaal niet voor in de vijf eerste boeken van de Bijbel, de boeken van Mozes.'*

Dus stel je voor ... als die Jezus werkelijk uit de dood zou kunnen opstaan ... dan kunnen zij hun boeltje wel gaan pakken als geestelijke leiders van het Joodse volk.

Die mogelijke opstanding van Jezus, die van Zichzelf beweert de Mensenzoon te zijn, moet dus – kost wat kost – voorkomen worden!

Dus opnieuw naar Pontius Pilatus. *"Heer, het schoot ons te binnen dat die bedrieger, toen Hij nog leefde, gezegd heeft: 'Na drie dagen zal Ik uit de dood opstaan.' Geeft u alstublieft bevel om het graf tot de derde dag te bewaken, anders ..."*

Pilatus heeft er meer dan genoeg van. Hij is niet van plan om nog verder met de geestelijke leiders van het Joodse volk te onderhandelen. Om van hen af te komen geeft hij drie korte bevelen: *"Ga! Regel! Verzegel!"*

Bovendien stelt hij een bewakingseenheid ter beschikking. *"Ze gingen erheen en beveiligden het graf door het te verzegelen en er bewakers voor te zetten."*

In groepjes van vier – een wacht bestond gewoonlijk uit vier man – bewaken Romeinse soldaten het graf van die 'bedrieger' uit

Nazaret. Wat de bewakers niet weten is dat God vanuit de hemel zijn engel intussen de opdracht heeft gegeven om naar de graftuin af te dalen. Morgen is het immers 'de derde dag'!

Eén engel! En de geharde Romeinse soldaten gaan compleet onderuit. Enkelen van hen weten nog hun geschonden moed bij elkaar te schrapen en rennen – zo snel als hun Romeinse uitrusting het hen toelaat – naar de stad. Nee, niet naar Pilatus. Ze bonzen op de deuren van het paleis van de hogepriesters! Daar doen ze hun onthutsende nieuws. Het woord dat Matteüs gebruikt ... klinkt als evangelie, goed nieuws. Opvallend: Romeinse soldaten worden de eerste getuigen van de opstanding. Ze hebben het immers 'live' meegemaakt.

Annas, Kajafas en de andere hogepriesters kunnen er niet omheen: *'Het graf is leeg! Jezus is opgestaan? Hij is dus werkelijk de Mensenzoon?'*

En toch weigeren ze te geloven. Nee, niet het verhaal van de soldaten. Dat geloven ze meteen. Maar ze weigeren er de gevolgen uit te trekken. Het brengt hen niet tot berouw en tot geloof in de Mensenzoon. Hun enige reactie is: *'Dit mag niet uitkomen! Dit moet in de doofpot!'*

Schokkend is wat er dan gebeurt. De waarheid van de opstanding wordt 'vermoord'. De soldaten moeten zeggen dat ze in slaap zijn gevallen, allemaal! En dat toen de leerlingen van Jezus zijn lichaam uit het graf hebben genomen. En dat daarom het graf léég is!

Maar zullen de soldaten daar geen problemen mee krijgen? Een Romeinse wacht, die op zijn post in slaap valt, tekent daarmee zijn eigen doodvonnis. Ook daar weet Kajafas wel een oplossing voor. Hij zal de prefect wel bewerken om een oogje dicht te knijpen. En aldus wordt er in het geheim besloten. De doofpot is een feit!

Met een flinke zak geld op zak worden de soldaten op weg gestuurd om te liegen. Zouden de mensen hen geloofd hebben?

Als je de waarheid niet als een feit wilt aanvaarden ... moet je wel liegen. De dure leugen van de Sadduceeën is voor ons het bewijs van de echtheid van de opstanding. Jezus, de Mensenzoon, is opgestaan. Nu vangt het nieuwe leven aan!